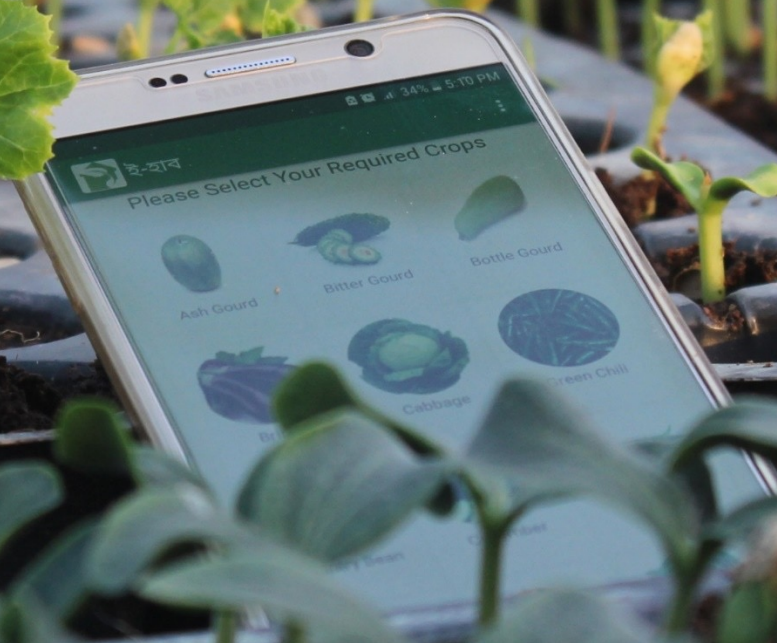

Eesti rohetechnoloogia ettevõtete kapitalivajaduse uuring

Uuringu tutvustus

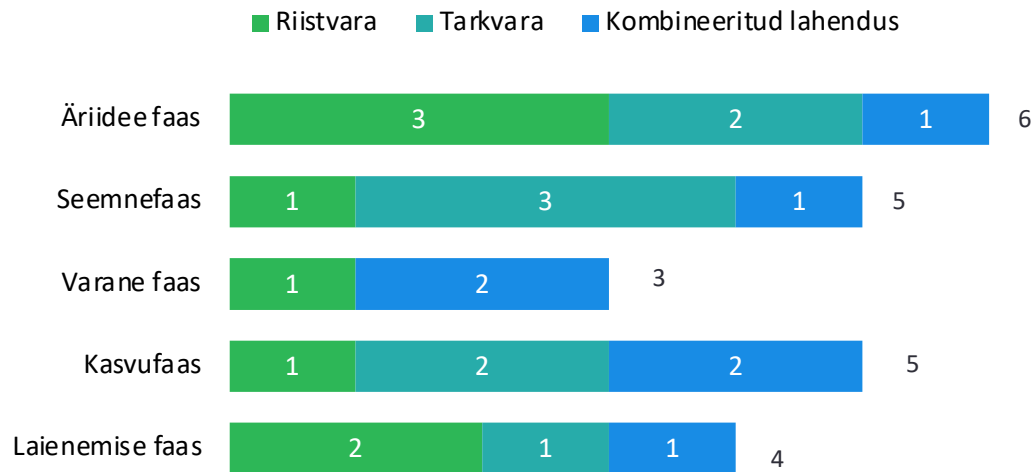
05.05.2022

Uuringu eesmärk ja metoodika

EY viis SmartCapi tellimusel läbi **Eesti rohetechnoloogia ettevõtete kapitalivajaduse uuringu**.

Käesolev uuring keskendus Eesti rohetechnoloogia ettevõtetele, kelle tegevus aitab potentsiaalselt kaasa keskkonnaprobleemide vähendamisele/lahendamisele. Uuring viidi läbi perioodil veebruar 2022 – aprill 2022.

Joonis 1. Intervjueeritud rohetechnoloogia ettevõtete jaotus arengufaasi ja liigi põhjal.

Uuringu eesmärgid

- Kaardistada Eesti rohetechnoloogia ettevõtete täiendava kapitali vajadust.
- Koguda sisendinfot kapitalipuudujäike kõrvaldava riikliku finantsinstrumendi ehk rohefondi väljatöötamiseks.
- Selgitada välja turuosaliste ootused seoses rohefondi käivitamise ning toimepõhimõtete

- **Rohetechnoloogia ettevõtjad** – kokku viidi läbi 23 intervjuud.
 - Intervjueeriti 8 riistvara, 8 tarkvara ning 7 kombineeritud lahendustega roheettevõtet
- **Kapitali pakkujad** – kokku viidi läbi 11 intervjuud.
 - Kapitalipakkujate seas oli nii riskikapitali fondide, äriinglite kui ka muud liiki investeerimisüksuste esindajaid.

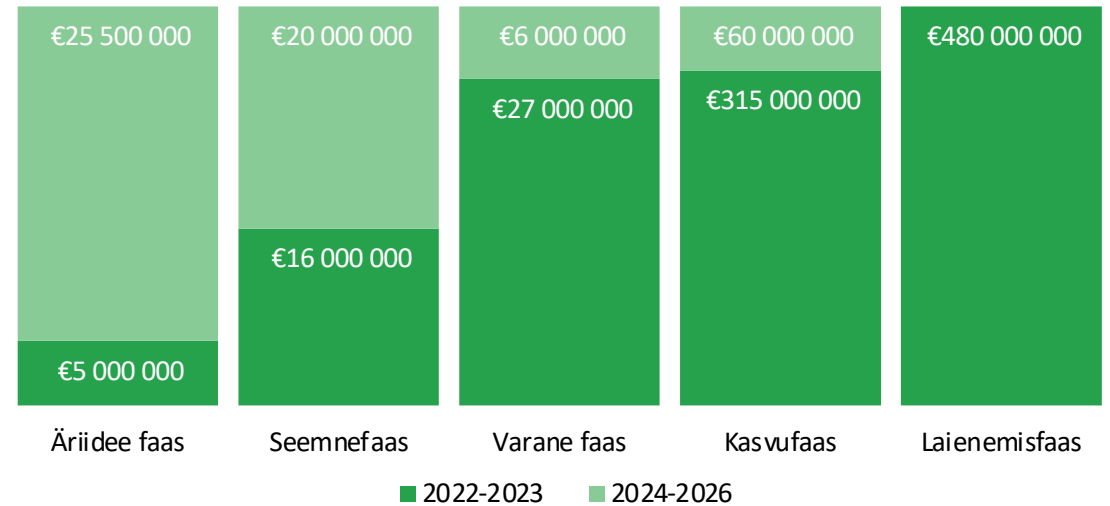
Ettevõtete vajadus täiendava finantseeringu järele

Uuringu käigus vaadeldi täiendavat kapitalivajadust ettevõtete arengufaaside ning kahe erineva perioodi lõikes. Intervjuude käigus hindasid **23 ettevõtet** tänase parima teadmise juures enda kapitalivajadust, milleks kujunes aastateks 2022-2026 kokku **951,1 miljonit eurot**.

Tabel 1. Finantsvahendid, mida plaanitakse kasutada, n=23.

Eelistatud finantsvahendid täiendava kapitali kaasamiseks

Riskikapitali fondid	15
Äriinglid	13
Toetused (EL, KIK, EIS, ...)	12
Grantid	7
Pangalaen	7
Muu	7

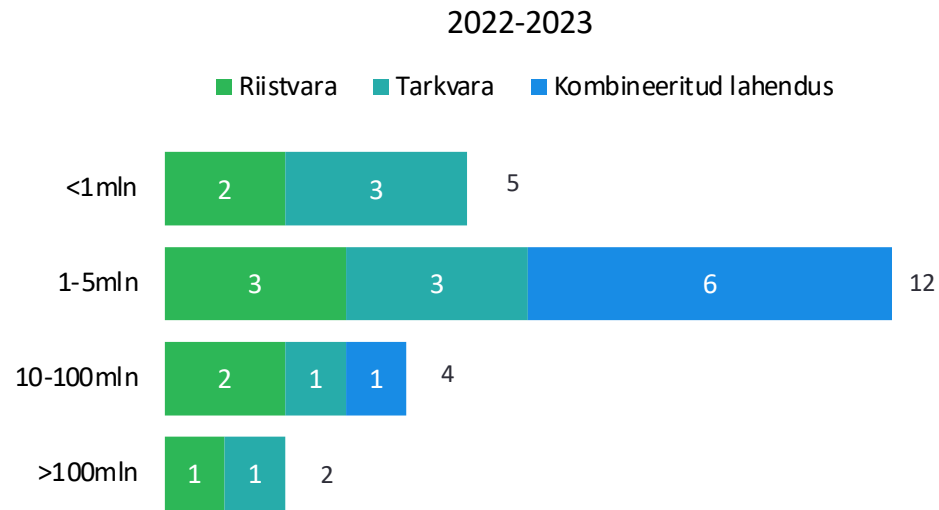

Joonis 2. Intervjueeritud rohetehnoloogia ettevõtete täiendav summaarne kapitalivajadus arengufaasi ja aastate lõikes, n=23.

Üle poole intervjueeritutest vaatavad investeeringute saamiseks **riskikapitali fondide** ja **äriinglite** poole. Paljud vastanutest eelistaksid neid kaasata mh ka nende kogemuste ja võrgustike tõttu.

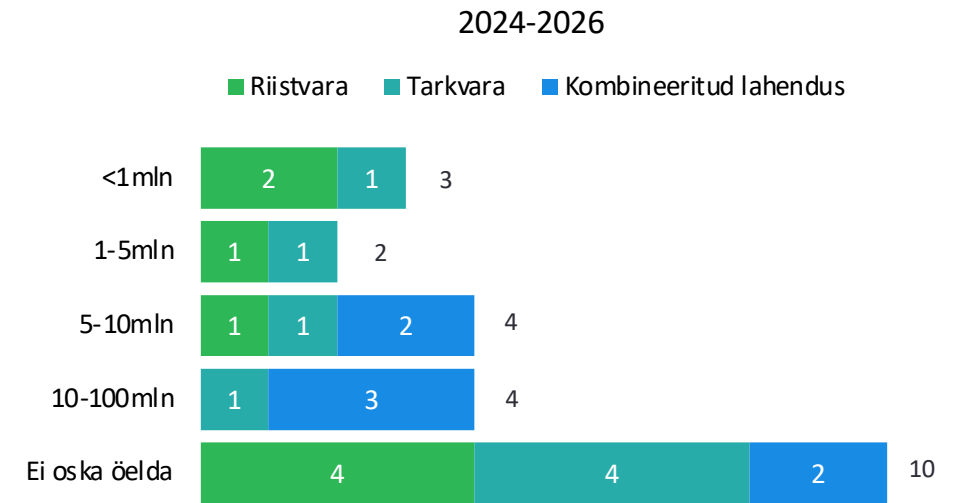
Kuna intervjueeritute seas oli palju teadusmahukaid ettevõtteid, on eelistatud finantsvahendite seas kõrgel kohal ka nii **toetused** kui **grantid**.

Ettevõtete vajadus täiendava finantseeringu järele

Joonis 3. Täiendav kapitalivajadus aastatel 2022-2023, n=23.

- Esimesel perioodil, 2022-2023 aastal, on ülekaalukalt levinuim plaan kaasata raha vahemikus **1-5 miljonit eurot**.
- Suuremate, üle 10 miljoniste raha kaasamiste puhul on enamasti eesmärgiks laieneda välismaale, tulla turule uue lahendusega või alustada suuremahulise tootmisega.

Joonis 4. Täiendav kapitalivajadus aastatel 2024-2026, n=23.

- Sellele järgneval, 2024-2026 perioodil, oli pea pooltel ettevõtetel keeruline ennustada täiendavat kapitalivajadust või ei soovinud nad seda avaldada.
- Pigem eelistatakse kaasata kaugemas tulevikus **üle 5 miljoni euro**.

- Ettevõtte arengufaasi edenedes kapitalivajaduse summa suureneb.
- Kapitalivajaduse summa on suurem riistvara ettevõtetel; kombineeritud lahendusega ettevõtete puhul tõstab kapitalivajaduse summat enim just riistvara komponent.

Takistused kapitali kaasamisel

Kapitali kättesaadavus

61% intervjueritud ettevõtetest hindavad kapitali kättesaadavust „keskmiseks“,

22% „heaks“

17% „halvaks“

- **Äriidee faasis on kapitalile ligipääs halvim**, keeruline on leida rahastust eelkõige lahenduse valideerimiseks. **Kasvu- ja laienemise arengufaasis on kapitali kättesaadavus parem.**
- Äriidee ja seemnefaasis hindavad kapitali kättesaadavust halvemaks riistvara ettevõtted.
- Tarkvara ettevõtetel on lihtsam kapitali kaasata, kuna investorid eelistavad nende ärimudelit.

Kapitali piiratud kättesaadavuse mõju ettevõtte plaanidele

- Pärsib eelkõige ettevõtte üldist arengut:
 - Erinevate **arenduste ja projektide ajaline viibimine** või väiksemas mahus toimumine.
 - **Tiimi piiratud suurus**, mis sunnib prioriteete ümber seadma.

Tabel 2. Piiratud rahastuse mõju roheettevõtetele, n=23.

Rahastuse piiratud kättesaadavuse mõju	Ettevõtete arv
Ettevõtte areng/projektid/arendused võtavad kauem aega või toimuvad väiksemas mahus	11
Minnakse välismaale paremaid võimalusi otsima	5
Pole võimalik tiimil laieneda	3
Mõned tegevused/suunad jäävad täiesti tegemata	2
Ei ole midagi tegemata jäänud – mõju puudub	2

Takistused kapitali kaasamisel

Peamised takistused ettevõtete faasi lõikes

- Äriidee faasis nimetati korduvalt takistusena seda, et **investorid ei mõista ettevõtte valdkonda** ning alustava ettevõtte **teadusmahukust**.
- Kõikides ettevõtete arengufaasides mainiti ära **mitterahuldavate finantstulemuste** negatiivset mõju kapitali kaasamisel.
- **Turu mitte-valmisolekut** on välja toonud nii varajase-, kasvu- kui ka laienemise faasi ettevõtted.
- Samuti tuli kõigis arengufaasides välja **riistvara komponent kui ebaatraktiivne investeering**. Lisaks mõjutab ka **valdkonna ja tehnoloogia kiire areng** ettevõtete kapitali kaasamise võimekust, kuna tihti on tarvis tooteid ümber disainida, et need vastaksid nõuetele ja ootustele (tehnoloogiarisk).

Kõige keerulisemaks hindasid ettevõtted äriidee faasis kapitali kaasamist lahenduse valideerimiseks ning edaspidi üle 1 miljoni euro suuruste investeeringute kaasamist.

Ettevõtete hinnangul ei ole kapitalipakkujatel puudust kapitalist vaid eelkõige riskivalmidusest.

Tabel 4. Peamised takistused kapitali kaasamisel ettevõtete faasi lõikes*, n=23.

ÄRIPLAANI FAAS (n=6)	SEEMNEFAAS (n=5)	VARAJANE FAAS (n=3)	KASVUFAAS (n=5)	LAIENEMISE FAAS (n=4)
Investorid ei mõista valdkonda 4	Äriplaani/-mudeli puudulikkus 4	Riistvara kui ebaatraktiivne investeering 4	Riistvara kui ebaatraktiivne investeering 4	Kehvad või puudulikud finantstulemused 3
Liiga varajane faas 4	Kehvad või puudulikud finantstulemused 3	Kehvad või puudulikud finantstulemused 4	Investorid ei mõista valdkonda 3	Investorid ei mõista valdkonda 3
Kehvad või puudulikud finantstulemused 3	Liiga varajane faas 3	Ankurinvestori leidmine 2	Turg pole valmis 3	Usaldusväärsus 2
Teadusmahukus 2	Investorid ei mõista valdkonda 2	Turg pole valmis 2	Valdkonna/tehnoloogia kiire areng 2	Riistvara kui ebaatraktiivne investeering 2
Riistvara kui ebaatraktiivne investeering 2	Riistvara kui ebaatraktiivne investeering 2	Äriplaani/-mudeli puudulikkus 2	Kehvad või puudulikud finantstulemused 2	Turg pole valmis 2

* Valikvastuseid ette ei antud – ettevõtted nimetasid enda suurimad takistused.

Kapitali kaasamisega mitteseotud takistused

Tabel 5. Ettevõtete kapitaliga mitteseotud katsumused*, n=23.

Kapitali kaasamisega mitteseotud takistused	
Kvalifitseeritud tööjõu puudumine	15
Rohepöörde ootamine/turu mitte valmisolek	13
Tehnoloogia ning teadus- ja arendustegevuse keerukus	8
Turuosaliste kaasamise keerukus	8
Tootmise ja selle skaleerimise vähene võimekus	6
Turu/toote valideerimise keerukus	5
Ettevõtte vähene tuntus ja usaldusväärsus	4
Välisurgudele mineku keerukus	3
Tarneraskused	3
Regulatsiooni muutus ja/või selle puudumine	3
Ettevõtte asutaja/töötajate piiratud ajaressurss	3
Aeganõudev ja keeruline taotluste vormistamine/bürokraatia	2

- Kaheks kõige populaarsemaks vastuseks kujunes **kvalifitseeritud tööjõu puudumine** ning **туру mitte valmisolek**.
 - Kvalifitseeritud tööjõu osas on enim puudu biotehnoloogia, energeetika ja IT spetsialistidest ning üleüldistest roheteemade kompetentsidest.
 - Turu valmisoleku osas tunnevad ettevõtjad, et rohepööre ja sellega seotud regulatsioonid on võtnud liialt kaua aega ning selle tõttu ei ole roheteemad ka investoritele atraktiivsed olnud. Samal ajal tunnetatakse turu valmisoleku paranemist.
- Nendele teemadele järgnevad **tehnoloogia arendamise keerukus** ning **туруosaliste kaasamine**, mis on osaliselt seotud ka turu valmisoleku teemaga.
- **Tootmine ja selle skaleerimine** on osutunud samuti märkimisväärseks takistuseks, peamiselt siiski selle kapitalimahukuse tõttu.

* Valikvastuseid ette ei antud – ettevõtted nimetasid enda suurimad takistused.

Kapitalipakkujate investeerimishuvi roheettevõtetesse

Kapitali pakkumise valmidus

- Kapitalipakkujate **huvi investeerida rohetehnoloogia ettevõtetesse on suur**. Skaalal 1-10 hinnati huvi keskmiselt 8,4-ga

- Suur osa investoreid rõhutas, et kuigi nad pole *impact* fond, **investeeritakse roheettevõtetesse siiski väga hea meelega**.
- Kapitalipakkujad **eelistavad investeerida tarkvara ettevõtetesse**, riistvara ettevõtetesse investeeritakse vähem või pigem ainult üksikutel juhtudel.

- Seitse kapitalipakkujat 11-st investeerivad ainult äriidee ja seemnefaasi ettevõtetesse. Ülejäänud kapitalipakkujad teevad investeeringuid (hilises) seemnefaasis ja ettevõtete järgmistes arengufaasides (A seeria, vähem B seeriat).
- Summas üle 5 mln € investeerib 4 kapitalipakkujat, kuid enamus pigem jätkuinvesteeringuna juba eelnevalt investeeritud ettevõttesse.

Tabel 6. Kapitalipakkujate keskmine investeering ettevõtte kohta, n=11.

Investeeringu <i>ticket size</i>	Kapitalipakkujate arv
<1 mln €	8
1-2 mln €	5
2-5 mln €	4
>5 mln €	4

- Tüüpiline investeering on äriidee või seemnefaasi tarkvara ettevõttesse summas alla miljoni euro.
- Oluliselt vähem investeeritakse tarkvara ettevõtetesse peale seemnefaasi ja riistvara ettevõtetesse.

Kapitalipakkujate investeerimishuvi roheettevõtetele

Tegemata jäänud investeeringuid iseloomustavad puudused

- Väljapakutud **idee või lahendus peab olema läbimurdeline** ja meeskonnal peab olema selle idee teostusvõimekus.
- Kui kaasatud on ülikool, siis tähendab see tihti ka seda, et **vajalikud muutused ja arengud sünnivad liiga aeglaselt**.
- Ebaatraktiivseks muutub investeering ka siis, kui ettevõtte intellektuaalne omand kuulub ülikoolile.
- Roheettevõtete puhul võib mh ette tulla, et tahetakse küll panustada keskkonna säästmisele ja ollakse mõtteviisilt väga rohelised, kuid selle kõrval **ei mõelda piisavalt äriliselt**.
- Mida sūvatehnoloogilisemaks ettevõtte tegevus läheb, seda keerulisem on investoril riske hinnata. Siin on **ka investoril enda kogemus takistuseks** ehk investeeritakse sinna, kus omatakse ekspertiisi ja kogemust.

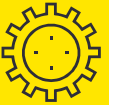
Meeskond	Lahendus	Äriplaan	Osanike tabel	Kapitalipakkuja	Turg
<ul style="list-style-type: none">• Vähene kogemus ja ambitsioon• Puudub mitmetahulisus• Vähene müügi- ja teostusvõime	<ul style="list-style-type: none">• Pole aktuaalne• Pole uudne• Pole eristuv	<ul style="list-style-type: none">• Puudused finantsnäitajates• Vähene potentsiaal suureks kasvuks• Defineerimata kliendisegment	<ul style="list-style-type: none">• Olemasolevad investorid ja osakaalud pole atraktiivsed	<ul style="list-style-type: none">• Vähene kogemus ja ekspertiis konkreetsetes tehnoloogias• Jääb skoobist välja (nt riistvara)	<ul style="list-style-type: none">• Turg või sektor pole valmis lahenduse jaoks (kuigi see on aina vähem takistuseks)

Joonis 5. Tegemata jäänud investeeringuid iseloomustavad puudused.

Kaalutlused Rohefondi loomisel

Uuringu käigus ettevõtetelt ja kapitalipakkujatelt kogitud sisendinfo põhjal on välja toodud järgmised soovitusel rohefondi väljatöötamiseks:

1. Suunata investeeringuid kõikides arengufaasides olevatele riistvara lahendustega ettevõtetele, kuna nende ettevõtete ärimudel on tavainvestoritele vähem atraktiivne võrreldes tarkvara lahendusega ettevõtetega.

- Riistvaraga seotud ettevõtetel on keerulisem skaleeruda ning selle tõttu ka raskem investorite huvipuuduse tõttu raha kaasata.
- Toob kaasa riski oma tegevus täielikult või osaliselt Eestist välja viia.

2. Suunata investeeringud (sh tarkvara) ettevõtetesse, kus kapitalivajadus on suurem, kui ingelinvestorid suudaks katta, kuid riskikapitalifondideni veel pole jõutud.

- Peale esimest kaasatud investeeringut (tavapäraselt ingelinvestorilt) seisavad alustavad ettevõtted silmitsi keerulise perioodiga, kus on vajalik opereerida olemasoleva investeeringuga ilma ise tulu tootmata. Seda nähakse kui ühe kõige tavapärasema komistuskivina enne kui tekib võimalus riskikapitalifondilt kapitali kaasata.

Kaalutlused Rohefondi loomisel

- Turuosalised ootavad **mitmekesisist portfelli**, mis ei tohiks jaguneda ainult üksikute ettevõtete vahel, kuid samal ajal ei peaks kogu portfelli aastate jooksul ka väikeste summade kaupa ainult äriidee faasis olevatele ettevõtetele laiali jagama. Mitmekülgsus aitab riske maandada ning erinevate turuosaliste valukohti leevendada.
- Äriidee ja seemnefaasi tarkvara ettevõtete puhul on kapitalipakkujate hinnangul rahapakkumine kõrgeim. Seega pole otstarbekas pakkuda investeringuid rohefondist ettevõtetele, **kellele eraturg on nende puuduste tõttu „ei“ öelnud**, vaid ettevõttesse, kus nähakse potentsiaali ja võimalust eraturuga riske jagada (üksi investeerides risk liiga kõrge).
- Rohefondi kaudu olla abiks **välismaise kapitali kaasamisel**. Teatud juhtudel võib olla ettevõttel, kellesse investeerib riiklik fond, tõenäolisem kaasata välismaalt täiendavat kapitali.

- Rohefondist **otseinvesteeringute kaalumisel on selle plussiks kapitali turule jõudmise kiirus**. Riistvara lahendusega roheettevõtetesse otseinvesteeringute tegemisel eraturgu kaasates, võib ka seni erafondide vähene huvi riistvarasse investeerida suurened, kuna riskid on jagatud.
- Rohefondilt oodatakse pigem **pikemaajalisi investeringuid**, kuna rohetehnoloogia ettevõtete tasuvuspunktid asuvad enamasti kaugemal tulevikus.
- Investeerida küll turutingimustel, kuid võtta arvesse ka **positiivsete keskkonnamõtjude mõõdikuid ja kliimaeesmärkide täitmist**.
- Rajada soodsad tingimused **innovatsioonile** ja selle toetamisele, suunata fookust loodusteaduste (materjalid, keemia, füüsika) aladele ning anda plusspunkte ülikoolidega koostöös tehtavatele projektidele.
- Lisaks investeringule pakkuda ettevõtetele **mittefinantsilist tuge** teadmiste ja tugivõrgustike näol.

EY | Loome paremini toimiva maailma

EY eesmärk on muuta maailm paremini toimivaks, aidates luua oma klientidele, töötajatele ja ühiskonnale pikaajalist väärtust ning suurendada usaldusväärsust kapitaliturgudel.

Kasutades andmeteaduse ja tehnoloogia võimalusi, loovad EY mitmekesised meeskonnad usaldusväärsust ja kindlust 150 riigis üle maailma, aidates oma klientidel pidevalt kasvada, muutuda ja tegutseda.

EY auditi, konsultatsiooniteenuste, maksunõustamise, strateegia, tehingute ja õigusnõustamise valdkonna spetsialistidest koosnevad meeskonnad esitavad paremaid küsimusi, et leida maailmas just täna aktuaalsetele väljakutsetele uudseid lahendusi.

AITÄH!

